

DOSSIERNo.: 0D 177

NAAM: VRY SPAUSE

Uit		In	Uit		In	Uit		In	Uit		In
Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum
21-2-47	B	25-2-47	16/10	D	24/10						
7/10	1	0/0									
13/10	4	13/10	25/1/52	C	1/2						
2/10	4	27/10	29-12-54	TP							
17/9	4	17/9	27/9-m								
1/10	4	1/10									
2/10	Mr. Nuy	2/10									
31/10	B III	31/10	28 SEP. 1955								
1/11	4	1/11	28 SEP. 1955								
3/11	missie	3/11	29 MEI 1959								
9/12	4	2/12									
13/12	B III	15/12	12 juli 1962								
15/12	4	15/12	13 juli 1962								
23/12	C IV	31-1-8	30-8-83								
9/1-48	B III	14/1									
22/1	4	22/1									
27/12	B III a	27/12									
10/3	KB	13/3									
15/3	4	15/3									
4/5	B III	4/5									
19/5	pub B	5-20/5									
20/10	B	20/10									
21/12	N	21/12									
10/1/49	4	14/1/49									
3/3	B	5/3									
17/6	Mr	17/6									
12/1	CS/115	14/1									
10/12	Mr	19-12									
29/5 '51	C	14-9									
4-9	Mr	5-9									
5-9	Mr	6/9									

A.G.D.
Werkgr. Vers

13 juli 1962

FEB. '62

MINUTENBLAD

DOSSIER No. O.D. 177

NAAM: VRIJ SPANJE (OPENB. VERG.)

Regen d.v.m. 02533 Galleys C3 B-1-48

VERVALLEN

VERNIETIGD
P.V. nr: 023

A.C.D.
Werkgr. Vern

25 AUG. 1959

*Behoudens de aa de rekening
verzonden verslage*

No. B.19624

Dict.: III. Typ.: RD.11

Tel. 182730.

Onderwerp:

Demonstratie "Vrij Spanje"

GEHEIM

W. L. Einthoven

G. van der Kooij B

01177

Verslag van een op 19 Juli 1947 te Amsterdam gehouden demonstratie van de Vereniging "Vrij Spanje".

Ter herdenking van de 18e Juli 1936, de dag, waarop de burgeroorlog in Spanje begon, die eindigde met omverwerping van de Spaanse Republiek, werd door de Vereniging "Vrij Spanje" telkenjare op of omstreeks de 18e Juli een demonstratie gehouden tegen het voortduren van het Franco-regime in Spanje.

Door de afdeling Amsterdam dezer Vereniging was door middel van aankondigingen in de pers de bevolking van de hoofdstad opgeroepen tot het deelnemen aan een optocht door de stad en een meeting op de Dam.

Medegedeeld moge worden, dat de organisatoren er zeker niet in geslaagd zijn deze demonstratie tot iets massaal te maken. De verwachting van "Vrij Spanje" was, dat tien- tot vijftien-duizend mensen zouden deelnemen, hetgeen dan nog slechts de helft zou zijn geweest van de grote anti-Franco-betoging op 5 Januari 1946, die de directe aanleiding is geworden tot het oprichten van de vereniging. Ondanks het fraaie zomerweer namen slechts ongeveer 1200 demonstranten deel aan de optocht. Op de Dam waren, met inbegrip van de nieuwsgierigen, circe 3000 mensen aanwezig.

Onder de ongeveer 1200 demonstranten bevonden zich een 300-tal jongeren, waarvan de meesten kennelijk lid waren van het A.N.J.V. Ook de oudere deelnemers behoorden veelal tot de leden van links georiënteerde organisaties en vrijwel alle deelnemers kwamen uit de arbeidersklasse. Het aantal mannelijke en vrouwelijke deelnemers was ongeveer gelijk. Bij de groep van het A.N.J.V. bevonden zich een zevental in militair uniform geklede personen.

Tussen 19.30 uur en 20 uur werd op het Museumplein te Amsterdam de stoet geformeerd. Een viertal muziekkorpsen verleende haar medewerking. In de optocht werden enige rode en Spaans-Republikeinse vlaggen megedragen. Daarnaast werden een viertal spandoeken meegevoerd, waarop de teksten: "Spanje Vrij" en "Herstel van de Spaanse Republiek". Bovendien werden in de stoet een zestigtal borden megedragen, waarop teksten als: "Spanje Vrij", "Tegen dictatuur", "Voor Democratie" en enige exemplaren, waarop de namen van Hitler en Mussolini waren doorgestreept en achter de naam Franco een vraagteken was geplaatst. Er werd opgesteld in rijen van drie personen, maar tijdens de

VERZONDEN AAN:

Z.E. de Minister van Binnenlandse Zaken.

Z.E. de Minister van Buitenlandse Zaken.

Z.E. de Minister van Justitie.

De Heer Commissaris der Koningin i/d Prov. Noord-Holland.

De Heer Hoofd Generale Staf III B.

De Heer Hoofd Sectie III M.I.D., Marinestaf.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Rotterdam.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Den Haag.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Utrecht.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Groningen.

de mars werd deze formatie niet altijd gehandhaafd. Bij het formen van de stoet werd op niet drukke wijze gecolpörteerd met de tijdschriften "Voortwaarts", "Tribune", "De Vlam", "Socialisme van onderop" en "Vrede en Opbouw". Stroefbiljetten van "Radio Werkond Nederland" werden verspreid. Tijdens formatie, mars en demonstratie werd druk gecollecteerd voor de Vereniging "Vrij Spanje", waarbij aan het publiek speldjes met een vlaggetje in de Spaans Republikeinse kleuren werden aangeboden. De ontvangen gelden werden niet in de gebruikelijke bussen, maar in geopende couverts gedeponereerd.

Te 20.15 uur vertrok de stoet van het Museumplein en begaf zich via Honthorststraat - de Jacob van Campenstraat - Ferd. Bolstraat - Weteringplantsoen - Vijzelgracht - Vijzelstraat - Muntplein - Rokin naar de Dam, waar zij te 20.45 uur arriveerde. Het midden-Damplein was vanaf de voorgevel van het Koninklijk Paleis afgezet. Voor de hoofdingang van het Paleis was, tussen de Nederlandse en Spaans-Republikeinse vlag een spreekgestoelte aangebracht. Een geluidsinstallatie met een achttal luidsprekers zorgde voor een duidelijke weergave van woord en muziek.

Te 20.55 uur opende de onbekend gebleven voorzitter van het voorbereidend comité de betoging met een woord van dank aan gemeentebestuur, politie, medewerkers, enz. Hij gaf vrijwel onmiddellijk het woord aan de voorzitter van het hoofdbestuur van de Vereniging "Vrij Spanje", Mevrouw Anna Aleida Alma-Heijnen, geb. 8-1-1909 te Emmen, won. te Amsterdam, die haar speech begon met een herdenking van de gevallen strijders in de Spaanse vrijheidsoorlog. Zij huldigde de mannen, die bij het begin van de burgeroorlog hadden begrepen, dat toen reeds het fascisme moest worden bestreden en wees in dit verband op een passage uit het bekende boek van Sjahrir, waarin deze, enkele dagen na het uitbreken van de Spaanse burgeroorlog, heeft gewezen op het grote gevaar van het nationaal-socialisme en fascisme. Langdurig stond zij stil bij de vergelijking tussen de Duitse bezetting van Nederland en de toestand, waarin het vrijheidsliebende Spaanse volk nu reeds elf jaar moet verkeren. Zij weigerde te geloven, dat het Nederlandse volk onverschillig zou staan tegenover het lot van de Spaanse democraten en spoorde de aanwezigen aan het werk van en voor een vrij Spanje financieel en moreel te steunen, daarbij verklarende, dat dit werk door de Spaanse kolonie in Frankrijk en door de illegale verenigingen in Spanje ten eerste wordt gewaardeerd. Terugkomende op de betekenis van de datum 18 Juli, beklemtoonde zij haar vredeswil in de verhouding tegenover de vrijheidsliebende Republiek Indonesia, waarmee momenteel een tot het uiterste gespannen toestand bestaat. Zij verklaarde, dat alles moet worden gedaan om geweld te voorkomen.

De kern van haar eigenlijke betoog weer opnemende, sprak zij over de toestanden in de Spaanse gevangnissen en over de hulp aan gevluchte Spanjaarden, waarvan, zo verklaarde zij, enkele uren tevoren, weer een tiental aan de zorg van "Vrij Spanje" was toevertrouwd. De hulp aan deze mensen was momenteel de beste bijdrage in de strijd tegen het opkomend fascisme en zou van betekenis blijken voor de toekomst van Europa. Op een welhaast hartstochtelijke wijze besloot zij haar betoog door met gebalde rechtervuist uit te roepen: "España, saludos!".

De spreekster had wel een aandachtig gehoor, doch het aanwezige publiek gaf slechts een enkele maal blikken van instemming. De voorzitter van het voorbereidend comité sloot te 21.25 uur de demonstratie met een woord van dank, waarbij hij de aanwezigen opwekte tot het lidmaatschap van en het werken voor de Ver. "Vrij Spanje".

Coll.:

C.V.D.

GENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

177
s-GRAVENHAGE, 4 Augustus 1947,
Javastraat 68.

No. B.18488

Dict.: III. Typ.: RD.9

Tel. 182730.

Onderwerp:

Openluchtmeeting "Vrij Spanje".

GEHEIM

M. L. Lijthorn
John van der Hoff B.

Verslag van de openluchtmeeting van de vereniging "Vrij Spanje", afd. Rotterdam, gehouden op Donderdag 18 Juli 1947, te 20 uur, op de Veemarkt te Rotterdam.

Aanwezig waren circa 1000 personen, onder wie een groot aantal jeugdige personen.

Willem Jozef van den Houdt, geb. 21-12-1921 te Rotterdam, won. te Rotterdam, als voorzitter fungerend, opende te ruim 20 uur met een woord van welkom, zei dat men bijeengekomen was om de dag te herdenken, waarop een opstandige generaal tegen het wettig gezag opstond en tevens om Franco rekenschap te vragen voor de duizenden slachtoffers, die door zijn schuld gevallen zijn. Spreker deed een beroep op alle democratische regeringen om de betrekkingen met Franco-Spanje te verbreken en steun te verlenen aan de Spaanse vrijheidsstrijders.

Anna Aleida Alma-Heijnen, geb. 8-1-1909 te Emmen, won. te Amsterdam, wees allereerst op het feit, dat alom in de wereld bevrijdingsbijeenvorsten worden gehouden om de vernietiging van het fascisme te herdenken, doch dat zulks, 2 jaar na afloop der laatste wereldoorlog, in Spanje nog niet mogelijk is.

Spreker zei: "Wij weten maar al te goed wat het betekent om in een onderdrukt land te leven". Zij wees in dit verband ook op de toestand in Indonesië en zei, dat Sjahrir reeds in 1938 verklaarde, dat - indien de democratie in Spanje niet zegevierde - Europa in ellende zou worden gedompeld, een uitspraak, welke zeer profetisch was en waer van hij niet kon bevroeden, dat deze luttel jaren later op zijn eigen land van toepassing zou zijn. "Onze gedachten zijn bij het Spaanse en Indonesische volk". Voorts critiseerde zij prof. Grondijs, die in een artikel in het blad "De Linie" beweert, dat in Spanje grotere vrijheid van meningsuiting heerst dan in de Oost-Europese landen. "Deze professor weet blijkbaar niet dat in Spanje gevangenen zijn, waar vrouwen zuchten onder de knoet van Franco, waar zelfs kinderen gevangen worden gehouden omdat hun moeders de vrijheidsstrijders behulpzaam zijn geweest." Spreker zei dit zeer goed te weten, want zij heeft onlangs enkele vrouwelijke Engelse parlementsleden gesproken, die deze gevangenen hebben bezocht. "Deze verschrikkingen moeten wereldkundig worden gemaakt. Zolang er in Spanje een fascistisch regime heerst zal er geen orde en rust in Europa zijn."

Zij betreurde het, dat men oegenschijnlijk zo weinig

VERZONDEN AAN:

Z.E. de Minister van Binnenlandse Zaken.

Z.E. de Minister van Justitie.

De Heer Hoofd Afd. III B v.d. Generale Staf.

De Heer Hoofd Sectie III M.I.D., Marinestaf.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Amsterdam.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Den Haag.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Utrecht.

De Heer Hoofdcommissaris van Politie te Groningen.

voor het Spaanse volk kan doen, doch zei, dat het Spaanse volk harerzijds weet dat men doet wat mogelijk is, alhoewel men daadwerkelijke steun zal moeten geven aan de vrijheidsstrijd in Spanje.

Tenslotte riep zij op om de vrouwen in de Spaanse gevangnissen ruimschoots van pakketten te voorzien, "opdat men ons later niet het verwijt kan maken, dat nu onze Londense Regering is gemaakt, n.l. dat wij onze medemensen van honger en ellende hebben laten omkomen". Tot slot wekte zij allen op om tot internationale solidariteit te komen voor de vrijheden van alle volkeren, doch in het bijzonder van het Spaanse- en Indonesische volk.

Johannes Hermanus SCHEPS, geb. 13-7-1900 te 's-Gravenhage, evangelist, wonende te Den Dolder, wees er op, dat de oorzaak van de ellende van het Spaanse volk gezocht moet worden in onze zgn. "heilige neutraliteitspolitiek" van vóór 1940, "toen wij ons niet bemoeiden met de toestanden buiten onze grenzen en wij al de ellende, die zich 100 K.M. Oost-waarts en 1000 K.M. Zuid-waarts afspeelde, voor valse propaganda versloten". Spreker memoreerde de opkomst van het nationaal-socialisme in Duitsland en de ontwikkeling van het fascisme in Italië en zei, "Wij onderhielden ondanks dit alles goede diplomatieke betrekkingen met Hitler en de kleine Italiaanse moordenaar-koning-keizer". Hij vervolgde aldus: "Rotterdam was echter de eerste flits van het hevige onweer, dat over Europa losbarstte en waarvan wij allen vijf jaar lang de ellende hebben ondervonden. Het is aan onze laksheid te wijten, dat het smeulende vuur van het opkomende fascisme niet is uitgetrapt, terwijl het, toen het eenmaal brandde, te laat was, waardoor het mede weer aan onze schuld te wijten is, dat 6½ miljoen Joden in de gaskamers zijn omgebracht. Door onze verfoeide neutraliteitspolitiek was het tevens mogelijk, dat Duitse en Italiaanse bommenwerpers de Spaanse steden kapot gooiden.

Ik vraag mij af of wij nu, na deze vijf jaren van verschrikking, wakker zijn geschud en bereid zijn om het satansnest in Madrid uit te roeien. Ik heb moeten constateren, dat het diplomatiek gegoochel met Franco rustig voortgaat".

Spreker zei tot zijn grote spijt te hebben moeten opmerken, dat vooraanstaande Katholieken achter Franco staan en hem steunen, daarbij blijkbaar vergetende, dat een dictatoriaal geregeerde staat nimmer een geloof in Christus duldt. "De totalitaire staat betekent de doodssteek voor elk geestelijk leven, ongeacht of dit op Christelijke of humanistische gronden is gebaseerd".

Voorts critiseerde hij het blad "De Linie", "dat een beetje fascistische inslag niet erg vindt". "Deze mensen hebben blijkbaar niets geleerd en dit moet weer een reden zijn om altijd actief te blijven. Wat nu nog smeult kan weer ontvlammen en via Madrid, Rome, Berlijn ons opnieuw in de ellende storten".

Tot slot riep spreker allen op zich te verzetten tegen het Spaanse regime van Franco en zei, dat zolang het fascisme smeult en Franco in Spanje regeert, van orde en rust in Europa geen sprake kan zijn. "Wij mogen niet eerder rusten voor de vrijheidszou weer over Europa schijnt en haar stralen zowel over Rotterdam als Madrid vallen".

De voorzitter sloot hierna met een woord van dank aan spreekster en spreker de bijeenkomst en zei, dat aan de Nederlandse Regering een protest-telegram, waarin de volledige verbreking van de betrekkingen met Franco-Spanje wordt geëist en een telegram, inhoudende een sympathie-betuiging aan de vrije Spaanse regering te Parijs zal worden gezonden.

De vergadering was door middel van raambiljetten, advertenties en redactionele artikelen in "De Waarheid" en "Het Vrije Volk" aangekondigd. Voorts waren met vergunning op diverse plaatsen in de stad Rotterdam spandoeken aangebracht, waarin werd opgewekt de meeting te bezoeken.

Gecolporteerd werd met "Voorwaarts", "De Vlam" en "Eén". Voorts werd een stroobiljet van anti-militaristische strekking aan de bezoekers der vergadering uitgereikt.

Eveneens werd gecolporteerd met een brochure getiteld "Vrij Spanje". Op en in de omgeving van het terrein werden speldjes verkocht ten bate van de Vereniging "Vrij Spanje".

Het terrein was versierd met vlaggen van diverse nationaliteiten, waarbij het opmerkelijk was, dat de Russische vlag ontbrak.

Het geheel werd opgeluisterd door gramofonmuziek.

C.V.D.

239

6 December

G.

B.5575.

000.

SECRET

Alf van K. Luthy
Opmerking van K. Bema B

Vergadering "Vrij Spanje".

Hierbij heb ik de eer Uwer Excellentie afschrijft aan te bieden van een verslag van een op 25 November 1946 te Rotterdam gehouden openbare vergadering van de Vereniging "Vrij Spanje", afd. Rotterdam, naar den inhoud waarvan ik nogte verhooren.

Versonden aan:
A. den Bin, van Binnenl. zaken
" " " Justitie
" " " Buitenl. zaken
Hoofd der afd. III B van den Gen. Staf.

DE HOOFD VAN DEZ GEMEENTE
VERIENIGINGEN

Toor degen,
de luit. Colonel,
o/l.

29

L. L. Van Loere.

(15)

G E H E I M.

Kort verslag van de openbare bijeenkomst van de Vereeniging "Vrij Spanje", afdeling Rotterdam, gehouden op Maandag 25 November 1946, te 20.00 uur, in "Ons Huis" aan de Gouverneersstraat 133 te Rotterdam.

Den sprekers van dezen avond, beiden functionaris in het Spaansche emigrantenkabinet Giral, was met voorkennis van den Nederlandschen Minister-President een visum voor Nederland verleend, teneinde hen in de gelegenheid te stellen, hier te lande eenige voordrachten te houden.

De vergadering was aangekondigd in verschillende dagbladen o.a. in "Het Parool" en in "De Waarheid".

Aanwezig waren circa 150 personen.

De voorzitter, wiens naam niet bekend is geworden, opende te omstreeks 20 uur de bijeenkomst en sprak zijn vreugde uit over het slagen van deze vergadering, die hoewel zij een besloten karakter moest dragen en ondanks tegenwerking bij het verlenen van visa aan de uitgenoodigde sprekers, toch doorgang kon vinden, zij het dan een dag later dan eigenlijk in de bedoeling lag.

Spreker deelde mede, dat één der sprekers n.l. José de Bonito verhinderd is en dat uitsluitend het woord zou worden gevoerd door den Minister Rafaël Sanchez-Guerra.

De op de uitnodiging aangekondigde muziek en declamatie kwamen te vervallen, daar ook de hiervoor aangezochte medewerkers verhinderd waren.

Tot slot kondigde spreker aan, dat Guerra zijn rede in vier gedeelten zou splitsen en dat tusschen die deelen de vertaling van het gesprokene zou worden voorgelezen.

Rafaël Sanchez-Guerra sprak zich in waardeerende woorden uit over Nederland, het Nederlandsche volk en dankte de Nederlandsche autoriteiten, die hem de reis naar ons land hadden mogelijk gemaakt.

Spreker, die zich voorstelde als goed Roomsche-Katholiek en zoon van den leider van de Katholieke Partij in Spanje onder het bewind van ex-koning Alphonso XIII, zei als Republikeinsch gezind toeschouwer den Spaanschen burgeroorlog te hebben medegemaakt en na de overwinning van Franco veroordeeld te zijn tot 15 jaar gevangenisstraf. Spreker wist echter in 1944 de vrijheid te herkrijgen en werd op speciale uitnodiging van Giral opgenomen in diens emigranten-kabinet.

In het tweede gedeelte van zijn rede behandelde spreker zijn inzichten omtrent het ontstaan van den godsdienst, noemde als eigenschappen van de Roomsche-Katholieke Kerk in Spanje in het verleden: onweerstaanbaarheid, voortreffelijkheid en haar macht en concludeerde dat deze Kerk zich in het heden vaak vergiste in het kiezen van een bepaalde richting; zoo koos zij in den Carlistischen oorlog de zijde van een decadenten kroonpretendent en in den laatsten burgeroorlog de zijde van meenedige generaals en grootgrondbezitters, waardoor zij zich keerde tegen de ware verdedigers van democratie en vrijheid. Hierdoor was een kloof ontstaan tusschen Kerk en arbeiders, die echter - naar spreker's meening - in de toekomst zou worden overbrugd.

In het derde gedeelte van zijn rede noemde spreker de Kerk "de vertegenwoordigster van God in een land". Zij was als zoodanig noodzakelijk, doch moest op haar eigen terrein van godsdienstige opvoeding blijven.

Spreker zei voorts, dat het niet waar is, dat de Republiek de religieuze orden in Spanje verstootte, noch dat het waar is, dat zij de Katholieke opvoeding belemmerde of het religieus sentiment van het Spaansche volk beledigde. De Republiek ontbond alleen de Orde der Jezuiten, omdat de Jezuiten-gelofte strijdig was met de Grondwet der Republiek. De Katholieke opvoeding stond wel onder controle van de Republiek, doch werd geenzins belemmerd en het Katholieke sentiment werd alleen dan bestreden, indien het zelf eerst agressief en provocerend was opgetreden.

In het laatste gedeelte van zijn rede zei spreker, dat de Republiek geen vijand was van de Kerk, doch haar integendeel juist steunde.

Hij besloot zijn rede met de verzekering, dat het eventuele herstel van de Republiek geen gevaar opleverde voor de R.K.Kerk.

De secretaris van het hoofdbestuur van de Vereeniging "Vrij Spanje" (een Amsterdammer en oud-Spanje-strijder) dankte met eenige woorden den spreker voor diens betoog en verzocht den aanwezigen hun medewerking te verleenen bij een actie tot het zenden van kerstpakketten aan Spaansche kinderen in Frankrijk.

Mevr. Althof-Loubers, die de geheele rede van Guerra had vertaald doch niet voorgelezen - dit laatste geschiedde door een man wiens naam niet bekend is geworden - bracht het door den secretaris gesprokene in de Spaansche taal over aan Guerra.

De voorzitter sprak hierna zijn teleurstelling uit over het ontbreken in de vergadering van vertegenwoordigers van de R.K.-pers en sloot te 10.15 uur de bijeenkomst, welke een rustig verloop had.

De zaal was versierd met eenige affiches en een vlag met opschriften in het Spaansch. Voor den aanvang der bijeenkomst werd gecolporteerd met het communistische weekblad "Voorwaarts" en brochures van de Vereeniging "Vrij Spanje".

(K)

10 December

6

B.5598.

GEHEIM.

137

H. SVD.

Vergadering "Vrij Spanje".

Hierbij heb ik de eer U afschrift aan te bieden van een verslag van een op 24 November 1946 te Amsterdam gehouden vergadering van de Vereniging "Vrij Spanje" naar den inhoud waarvan ik nogt verwijzen.

HET HOOFD VAN DEN CENTRALEN
VEILIGHEIDSDIENST,
voor degenen,
De Luitenant-Kolonel,
O/1

AAN:
H.C.v.Politie, Rotterdam
" " " " Den Haag
" " " " Utrecht
" " " " Groningen.

L.L.v. laere.

G E H E I M.

VERSLAG van een vergadering, uitgaande van de Vereeniging "Vrij Spanje", gehouden in het Concertgebouw te Amsterdam, op Zondag, 24 November 1946.

Hoewel deze bijeenkomst was aangekondigd als besloten, dient zij echter als een openbare te worden beschouwd, gezien het feit, dat voor introducés eveneens beschikbaar waren.

De bijeenkomst zou gehouden worden in de groote zaal van het Concertgebouw, welke plaats biedt aan ongeveer 2300 personen, doch wegens de geringe belangstelling werden de aanwezigen verzocht zich naar de kleine zaal te begeven, teneinde, zooals de voorzitter van de Vereeniging "Vrij Spanje", Anna Aleida ALMA HEYNEN, wonende te Amsterdam, het in haar openingswoord uitdrukte, den Spaanschen gasten den indruk te geven, dat voor een volle zaal gesproken werd.

Aanwezig waren ca. 250 personen, w.o. 3 personen gekleed in militaire uniform. Ongeveer 50% der aanwezigen waren vrouwen.

In de zaal was een Spaansche vlag aangebracht (rood-geel-paars) voorzien van een opschrift in het Spaansch, terwijl tevens bloemen in genoemde kleuren aanwezig waren. Als sprekers zouden optreden RAFAEL SANCHEZ GUERRA, Katholiek Spaansch Minister van het Kabinet Giral en José de BENITO, Onderstaatssecretaris. Laatstgenoemde was tengevolge van ziekte echter niet aanwezig.

Te ca. 10 uur opende Mevrouw Alma-Heynen de bijeenkomst, waarbij ze in het Nederlandsch den Spaanschen gast en zijn echtgenoot, die eveneens aanwezig was, verwelkomde. Dit welkomstwoord werd door mevrouw G. ALTHOFF-LOUBERE (?), Hoofdbestuurslid van de Vereeniging "Vrij Spanje" in het Spaansch vertaald.

Hierna hield de Spaansche Minister een redevoering, waarbij hij na ieder gedeelte ophield, teneinde Mevrouw Alma-Heynen gelegenheid te geven de Nederlandsche vertaling voor te lezen.

Toen de voorzitter dat deel van de redevoering van den Minister in het Nederlandsch voorlas, waarin hij den autoriteiten zijn dank bracht voor de verleende gastvrijheid, deed hij dit op vrij sarcastische wijze. Zij maakte daarbij de opmerking, dat men haar maar niet kwalijk moest nemen, dat zij zulks deed, maar dat dit het gevolg was van het feit, dat de Nederlandsche autoriteiten aanvankelijk hadden overwogen om den Spaansche Minister geen toestemming te verleen naar Nederland te komen voor het houden van zijn redevoering.

Voor de volledige tekst van het gesprokene moge worden verwezen naar hierondervolgend stenografisch verslag. Zoowel het voorlezen van de Spaansche als van de Nederlandsche tekst werd enkele malen door applaus onderbroken. Bij den toegang tot de zaal werd gecollecteerd.

Te ca. 11.45 sloot de voorzitter de bijeenkomst, welke een rustig verloop had, waarna de aanwezigen zich verspreidden.

Stenografisch verslag.

Om 10.00 uur opende de Voorzitster de vergadering met de volgende woorden:

"Geachte aanwezigen,

Namens de vereeniging Vrij Spanje heet ik U dezen ochtend van harte welkom op deze vergadering. Dat wij hier vanochtend tegenover een officieele persoonlijkheid van de regeering Girál zoo weinig publiek mogen verwelkomen, heeft zijn oorzaak. Ik geloof echter dat wij goed deden de vergadering te houden in deze kleine zaal, opdat het voor Z.E. Minister Rafael Sanchez Guerra een betere indruk geeft van de belangstelling.

De moeilijkheden, die er geweest zijn, alvorens wij tot deze organisatie konden overgaan, zijn zoo vele geweest, dat waarschijnlijk ook deze eenige oorzaak kan genoemd worden voor de geringe opkomst voor deze vergadering. In ieder geval doet het mij groot genoegen, dat Uwe Excellentie en Mevrouw Sanchez Guerra de groote moeilijkheden hebben overwonnen, die men U in den weg heeft gelegd in Parijs, namens de verschillende autoriteiten in Nederland en dat U bereid bent geweest te komen ondanks het feit, dat wij niet zeker wisten of Uw toespraak gehouden zou kunnen worden.

Ik heet U beiden van harte welkom en ik hoop, dat het medeleven van een groot deel van het Nederlandsche volk voor de zaak van het Spaansche volk U eenigszins zal vergoeden de moeite, die U zich heeft moeten getroosten om naar Nederland te komen.

Ik kan deze inleiding tot U richten in mijn eigen taal, omdat Mevrouw Althof zoo vriendelijk is geweest voor de vertaling te zorgen.

Ondanks de groote moeilijkheden hebben wij gelukkig de medewerking gekregen van andere autoriteiten, die hun instructies niet uit verschillende doozen moesten opdiepen. Aan al degenen, die hebben medegewerkt om deze mobiliseering van deze autoriteiten tot stand te brengen, brengen wij onzen hartelijken dank voor hun medewerking. Wij weten maar al te goed welke moeilijkheden dat zijn geweest en U zult ook de geruchten hebben gehoord, dat deze Spanjaard niet in ons land mocht binnenkomen en toen hij één dag later aankwam (Zaterdag, in plaats van Vrijdag), toen was het ook voor ons nog niet zeker, dat hij werkelijk zijn voordracht zou mogen uitspreken, want zoo werd in Den Haag gezegd, wanneer deze voordracht ook maar één woord inhoudt tegen Franco of zijn regime, dan zal er een spraak-verbod volgen.

Na een oorlog, die wij zoo gruwelijk hebben meegemaakt en waaraan een wij zoo veel slachtoffers hebben gegeven, is het ontzettend, dat wij een jaar na de bevrijding steeds terugvallen tot een dergelijke neutraliteits-politiek. En was het slechts neutraal?

Neutraal wil zeggen noch het een noch het ander. Maar is het dan noch het een noch het ander. Wij weten dat door het verbod ook maar iets te zeggen ten opzichte van Franco, men alleen bereikt, dat Franco de hand boven het hoofd wordt gehouden.

gehouden.

Onze Regeering heeft nieuwe economische handelsbetrekkingen met Spanje aangeknoopt onder het motief, dat wij een land in opbouw zijn en de producten van Spanje noodig hebben, alhoewel wij het hiermede niet eens zijn en dat daarom de diplomatieke betrekkingen niet kunnen worden afgebroken. Wel kunnen wij begrijpen, dat wij op economisch gebied afhankelijk zijn van de democratische groote mogendheden en dat de diplomatieke betrekkingen alleen kunnen worden verbroken, indien de andere mogendheden dit ook doen. Maar waar wij in Nederland onze vrijheid van meeningsuiting hebben veroverd met behulp van de geallieerde machten (en dat mogen wij niet vergeten), dan geloof ik dat het een schande is, dat hier op dit oogenblik in ons land moeilijkheden in den weg gelegd worden voor iemand, die een getuigenis komt afleggen van zijn geloof en die op dezen ochtend iets zal vertellen van zijn overtuiging ten opzichte van het Katholicisme en de vrijheid en zijn trouw zal uitspreken voor de regering Giral, die lijnrecht tegenover Franco staat. Op dit oogenblik kunnen wij niet sterker beseffen, dat de strijd voor een vrij Spanje is verbonden met den strijd voor een vrij Nederland, en dat de democratie, die wij willen tot stand brengen met onze hulp aan te bieden aan het Spaansche volk, is verbonden met deze voorwaarde, dat ook de democratie in Nederland op ieder gebied altijd weer opnieuw verdedigd zal moeten worden.

Vrienden,

Wanneer wij moeten mededeelen, dat de Onderstaatssecretaris José de Benito en zijn echtgenoot niet aanwezig konden zijn, dan vindt dit zijn oorzaak in een plotselinge ziekte. Beiden hebben wel een visum gekregen en prof. de Benito spreekt de hoop uit, dat hij later nog gelegenheid zal hebben om in deze kring "Vrij Spanje" te kunnen spreken als Staatssecretaris van de regeering Giral. De lezing van Minister Sánchez Guerra is vertaald door Mevrouw Althof en ik zal telkens een gedeelte voorlezen, nadat hij dit gedeelte heeft uitgesproken. Ik verzoek thans Uw aandacht voor de lezing van Z.E. "Katholicisme en Vrijheid". Hij wil met deze lezing tot uiting brengen welke plaats de Katholieken in het Kabinet Giral innemen. Dit kabinet bevat vertegenwoordigers van links naar rechts".

Lezing van Minister Rafael Sanchez Guerra.

"Sta mij toe, dames en heeren, dat alvorens ik mijn gedachten ontplooi, ik U de hartelijke groeten overbreng van het Spaansche volk en U in weinig woorden mijn bescheiden positie duidelijk maak, dat ik U uitleg, waarom ik instaat voor de Spaansche regeering en wat de bedoeling is geweest van mijn reis naar Nederland. Nederland het land van mijn droomen en van alle Spanjaarden, landschappen van oneindige schoonheid, land van mijn inspiratie, toen ik nog kind was, een volk in elk opzicht bewonderenswaardig en nederig, volk, dat in zijn geschiedenis prachtige voorbeelden heeft weten te geven van
burgerdeugd

burgerleugde, rechtschapenheid, politieke gerechtigheid en vlotte voortvarendheid (opmerking van de voorzitter: dit lag niet aan de autoriteiten), steeds heldhaftig en subliem. Ik acht het noodig mij aan U voor te stellen, want de waarde van deze lezing kan niet worden uitgedrukt in de woorden, die ik spreken zal, maar in de eerlijkheid van mijn bedoeling in de oprechtheid van deze woorden, die gesproken worden door een man, die diep Katholiek voelt, die van kinds af door religieuze problemen gekweld werd, geboren in welgestelde conservatieve kringen, grootgebracht in een religieuze school; deze vorming heeft mij gemaakt tot een oprecht en vurig belijder van het Katholieke geloof, die trotsch is te kunnen zeggen, dat Katholieke gevoelens vereenigbaar zijn met republikainsche ideeën en dat de eerbied voor alle gelooven in principe hetzelfde is, want zonder verdraagzaamheid bestaat geen werkelijke vrijheid.

Ik ben de zoon van den man, die jaren lang leider was van de conservatieve partij in de constitutioneel-monarchale regering van Alfons XIII. Mijn vader regeerde ons land verschillende malen tusschen 1900 en 1923, soms als minister-president, soms als voorzitter van de Cortes en blonk steeds uit - al past het slecht, dat ik dit moet zeggen - in de wijze, waarop hij de publieke macht uitoefende, door zijn overwicht en onkreukbare eerlijkheid.

Ik werd in dit midden van strenge opvattingen opgevoed en het is niet te verwonderen, dat ik in de regering van de Republiek behoor tot de gematigde zone en dat mijn politieke meening een bescheiden maar geestdriftige weerspiegeling is van de Spaansche Katholieken, van de echte Spaansche Katholieken, die de onvervalschte waarheid zoeken en er diep van doordrongen zijn, dat Christus, de eerste Socialist van de menscheit, ons de ware leer heeft gegeven. Christus, die gezegd heeft in zijn leerstellingen, welke leerstellingen wij als kind leerden, "Zalig de armen van geest, want hun behoort het Rijk der Hemelen" en "Het is moeilijker voor een rijke de hemelpoort door te gaan, dan voor een kameel door het oog van een naald". Wij, Katholieken, verwijderen ons van de monarchie, om ons te scharen aan de kant van hen, die lijden, en die helaas hongeren en dorsten naar de Rechtvaardigheid.

Gedurende den tijd van de Republiek in de periode van 1931-1936 vervulde ik een hooge positie in mijn vaderland, welke positie ik verkreeg door een officieele benoeming. Toen de burger-oorlog uitbrak had ik geen politieke bezigheden en bleef in Madrid, maar duidelijk blijk gevende van mijn sympathie voor het volk. Ik voelde mij volkomen een met het volk, dat de wapens uitsluitend had opgenomen - het is niet noodig dit te zeggen - om niet onder de voet te worden geloopt en ik gaf in het openbaar uiting aan mijn afkeer van het verraad van eenige militairen, die hun meening door wilden zetten, niet door de kracht van de rede, maar door de rede van de kracht, en die hulp hebben gevraagd aan Duitschland en Italie in vorm van massa's oorlogsmateriaal, en vliegtuigen om de steden te bombarderen.

In Maart 1939 toen onze broeder-krijg eindigde met de overwinning van Franco, hadden Hitler en Mussolini hun eerste

veldslag

veldslag gewonnen. Ik wilde niet vluchten en onderdak zoeken in het buitenland. Ik bleef in Madrid, werd gevangen genomen en veroordeeld tot levenslang, zonder dat zij iets tastbaar hadden om mij te kunnen veroordeelen. In 1944 werd ik in vrijheid gesteld en ging ik onderduiken in Madrid om de willekeur van achtervolging te ontgaan, waarvan ik het slachtoffer was geworden. Onder deze omstandigheden vluchtend voor de Justitie van de achtervolgers, kwam het vereerend aanbod van den heer Giral om een ministerzetel te bekleeden in zijn regeering, die toen in Frankrijk gevestigd was. Ik nam het aanbod aan en na eindeloze ellende, waarmede ik U niet lastig wil vallen, gelukte het mij over de grens te komen op clandestiene wijze. Dit was in Mei van dit jaar. Sedert dien datum behoor ik tot de republikeinsche regeering, die voor velen, voor het overgrootste deel der Spanjaarden, de eenig wettige is en die beschouwd wordt als de draagster van alle burgerdeugden en de liberale geest van ons volk. Sedert ik mij bescheiden aan de ministerraad toevoegde, kan de regeering zeggen, dat alle politieke stroomingen in volmaakte eenheid samen werkten van rechts naar links. geïnspireerd door hooge vaderlandslievende idealen.

Zij kan het luidkeels verkondigen, zoodat het wordt gehoord door hen, die blijkbaar niet willen hooren, dat haar veelzijdige en allen-omvattende samenstelling een garantie vormt voor alle ideologieën en gelooven. Om dit duidelijk te maken ben ik dezen morgen bij U, morgen waar men mij noodig heeft. Om U dit te zeggen heb ik mijn werkzaamheden in Parijs onderbroken en heb ik het groote genoegen tot U het woord te mogen richten en hier moge ik mijn rede onderbreken om de Nederlandsche autoriteiten te danken voor het feit, dat zij mij toegestaan hebben deze lezing te houden (toevoeging voorzitter: De Minister bedoelt dit natuurlijk niet zonder sarcasme) en woorden van dank te spreken tot de vrienden van Spanje, die mij gelegenheid gaven uiting te geven aan mijn gedachten.

U weet nu wie ik ben en wat het doel van mijn reis is. Ik wil U niet vermoeien. Ik wil mijn betoog kort houden en zal mijn woord houden in tegenstelling met andere sprekers. Ik zal mijn tijd noodig hebben, want dit praatje wordt in het Spaansch gehouden en zal dan vertaald worden. Ik had het graag in Uw eigen taal gedaan, want een neergeschreven lezing valt niet in mijn smaak; ik houd van spontaan spreken. Ik heb nu het voordeel dat ik mij aan mijn bladzijden moet houden en kan niet meer zeggen en kan niet lang van stof zijn, hoewel het onderwerp "Katholicisme en Vrijheid" zich leent voor een zeer uitvoerige behandeling.

Het religieuze gevoel van de volkeren is niet iets van den modernen tijd. Zijn oorsprong is niet vast te stellen, en heeft geen historischen datum. Ik beschouw het als een instinct van zelfverdediging, als een spontane uiting van den primitieven mensch uit het steenen tijdperk of nog vroeger. Toen de menschen van dien tijd de wereld bevolkten, half naakt rondliepen of zich met vellen tegen de koude beschermden, donder en bliksem zagen en de werking der vuurspuwende bergen aanschouwden, moesten zij begrepen hebben, dat er iets boven hen stond, dat hen naar zijn wil tot stof kon verbrijzelen.

Toen kwam naar mijn meening het religieuze gevoel boven, het gevoel van aanbidding van zon maan en sterren en zoo ontstonden de verschillende gelooven, die vandaag^{no} verspreid zijn. Waar de mensch nog barbaar is, is het geloof primitief en in de beschaafde wereld gelooft de mensch in God.

Men geeft zijn vertrouwen aan een idee of aan een afgodsbeeld van klei of steen. Daarom is zijn kracht enorm en is het onbegonnen werk er tegen in te gaan of te belemmeren; dit zou het werk van kinderen zijn of het tegenhouden van de wijzers van een klok. Men kan den geestelijken invloed van het geloof op den mensch niet ontkennen, juist door zijn symbolistisch karakter.

De kracht van de kerk, speciaal de Katholieke kerk en het Christelijk geloof is zoo enorm, dat zelfs koningen en keizers zich aan haar hebben onderworpen. Zelfs Napoleon, ondanks zijn overwinningen, had het verlangen zijn dynastie te verankeren. Dit geschiedde door zijn kroning te Parijs.

Waarom deze bezorgheid bij Napoleon; omdat hij niet alleen een militair^{en} was, maar ook een hoog ontwikkeld politiek gevoel had. Bij ons in Spanje is de strijd door de kerk gestreden (oorlog tegen de Mooren, de Kruistochten enz.).

Toen Kardinaal ?? zijn laatste adem uitblies, doemde aan de horizon een waas van grootheid op. De kerk werd steeds machtiger. Zij bracht beschaving in de nieuwe landen, die zij ontdekte, zij bezat studie-materiaal, de meeste geschriften, verleende onderdak aan zieken, gaf misdadigers asylrecht, waakte over het publieke leven van de wieg tot aan den dood en waakte over de heiligheid van het huwelijk. Maar jaren en eeuwen gingen voorbij en mochten in deze lezing heel vluchtig voorbij gegaan worden, want ik wil slechts een overzicht geven. De kerk stond op de hoogste plaats - ik bedoel hier de universeel Katholieke kerk - zij was machtig en bemind in Spanje, juist in Spanje. Door de schuld van mannen, die haar heeten te dienen, wordt schuld van enkelen hunner, begint zij te wankelen en haar val wordt slechts tegengehouden door de enorme kracht van haar leerstellingen, maar niet door hen die haar steun hadden moeten geven. Het doet mij pijn te moeten toegeven, dat zij niet tactisch geweest zijn dienaren van de kerk, om geen andere vooruitgang te dulden, dan de hunne en geen andere waarheid te willen aannemen; het niet toestaan van discussie enz. Dit is een vergissing waarop ik critiek heb, doch dit sluit de liefde niet uit. Door deze vergissing hebben velen onrechtvaardig moeten boeten. Deze vergissing is gemakkelijk te verhelpen en moet verholpen worden ter wille van ons aller welzijn. Dit alles moest de kerk tot haar ondergang brengen, want eenmaal op de helling der vergissingen, is het niet mogelijk op tijd stil te houden. De onverdraagzaamheid verschijnt en wij zijn verwickeld in oorlogen van zuiver religieuze karakter. De inquisitie wordt geboren. Het is niet meer dezelfde kerk, de gastvrije en liefdevolle kerk, die alles begrijpt en iedereen helpt. De kerk heeft een streng aangezicht; zij verspreid angst, panische angst; haar eigen kinderen worden vervolgd b.d. H. Theresia enz. De groote geesten moeten priester worden, willen zij hun werk erkend zien. De opstandelingen willen zich niet onderwerpen zooals Cervantes en het gaat hem dan ook niet best.

Wij zijn in de 19e eeuw gekomen. De koning ligt op zijn sterfbed en de Prins wil hem opvolgen. De kerk schaarde zich achter de Prins (Carlisten).

(Carlisten).

De kerk kiest partij voor den pretendent. De kerken zijn vol wapenen en in de consistorie-kamers worden de herkenningsteekenen uitgedeeld; priesters worden verzets-menschen, zonder op te houden priester te zijn; zij vechten zelfs in priesterkleeding.

In plaats van het voorbeeld te geven, stuurden zij zegeningen aanmoedigingen; men hoorde de stem van Christus niet meer: "Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld", maar zijn vertegenwoordigers wilden op aarde regeren door middel van een pretendent.

Nog een sprong in de geschiedenis. Een groote sprong: Juli 1936. Het spanje van die dagen was verdeeld in twee velden, de nationale zone en de republikeinsche zone. Slechts een klasse stond achter de rebellen, behalve een heel kleine maar oervolle minderheid in Baskenland. Deze klasse is de clerus. De clerus en de kerk hebben het over het hoofd gezien, dat zij hun invloed alleen mochten aanwenden bij het bevorderen voor het verkrijgen van de eeuwige zaligheid van de menschen.

De priesters evenwel gooiden de bundel van het religieuze gevoel in den strijd om deze harder te doen branden.

Onze burgeroorlog had alle mogelijke karakters kunnen hebben, een politieke, een sociale, een economische, maar een religieuze karakter nooit. Het volk verdedigde zijn vrijheid, maar zoo dom was het niet te gelooven, dat God, de Schepper van de wereld, een vijand van hem was. Een vijand van hem die zijn brood verdiende in het zweet zijns aanschijns. Het volk was wijs genoeg om te weten wat voor vleesch het in de kuip had. Het volk wist dat Christus niet aan de zijde van Franco stond en dat hij de Parizeers niet zou helpen.

Ik kan geen vrijheid erkennen zonder volkomen gewetensvrijheid.

Vrijheid van allen voor allen. De vrijheid van den eenen mensch houdt op, waar de vrijheid van den anderen mensch begint.

Zoo si de vrijheid van de republiek, die in Spanje terugkeert veel eerder dan men gelooft. Deze vrijheid is volkomen verenigbaar met de vrijheid van de kerk. Het is alleen noodig het arbeidsveld te bespreken. Men moet den keizer geven, wat des keizers is, en aan God wat aan God toekomt. Zij moet niet het terrein betreden, dat niet van haar was. Indien de beginselen van de Katholieke kerk goed worden toegepast, zal zij veel meer aanhangers vinden bij de arbeidende, dan bij de rijke klasse. De leerstellingen van Christus zijn toegankelijker voor de massa, dan voor de rijken. Een Fransch filosoof zei, als God niet bestond, dan zou men Hem moeten uitvinden. De kerk zal nooit uit Spanje verdwijnen en daarom dacht ik in 1936, toen ik de kerk in vlammen zag opgaan, dit is een voorbijgaande uitbarsting van oncontroleerbare elementen, die zich hadden geërgerd aan het gekonkel van de Spaansche priesters. Heeft de kerk hier echter van geleerd, heeft zij berouw getoond? Ik vrees van niet en dat verdriet mij geweldig, omdat ook de positieve feiten tegen haar zijn. De kerk dient naastenliefde te prediken en de oneindige barmhartigheid van God. Zij dient zich afzijdig te houden van de politieke partijen. Als Spanjaard en als Katholiek wensch ik dat dit zoo gauw mogelijk gebeuren zal, dan pas zal zij weer respect afdwingen. Thans wil ik nog antwoorden op de beschuldigingen, die men de republiek heeft aangedaan. Deze beschuldigingen zijn volkomen onwaar. Ik wil hier drie van deze beschuldigingen naar voren halen.

- 1e. Men verwijt de republiek, dat zij de religieuze orden heeft doen verdwijnen.
- 2e. Dat de Katholieke opvoeding verboden wordt.
- 3e. Dat de religieuze gevoelens van het land worden gekwetst.

Dit is niet juist. De republiek heeft geen enkele religieuze orde verstooten, zij heeft zich er toe beperkt alleen de Jezuiten-orde te ontbinden, hetgeen niet hetzelfde is. Art. 26 van de Grondwet schrijft n.l. voor, dat die religieuze orden moeten worden ontbonden, welke volgens de statuten buiten de 3 vastgestelde geloften, gehoorzaamheid verlangen aan een andere instelling dan het wettige staatsgezag. De bezittingen van deze Orde zijn genationaliseerd en worden gebruikt voor weldadige doeleinden. Evenmin verbood de republiek de Katholieke opvoeding. Hiervoor geldt art. 48 van de Grondwet, dat luidt:

Aan de kerk wordt het recht toegekend om onderworpen aan staatsinspectie haar leerstellingen in eigen instellingen te onderwijzen. Ook mijn beide kinderen ontvingen hun opleiding in Madrid; mijn zoon bij de paters en mijn dochter bij de nonnen.

Beide instellingen bezaten prachtige gebouwen.

Wat de belediging van religieuze sentimenten betreft, is het mogelijk, dat er iets, maar dan niet meer dan iets van waarheid insteekt, maar als er beledigingen wrden aangedaan, dan kwamen die voort uit een rechtvaardige tegenwerking.

Voelen de priesters van de kerk geen gewetens-wroeging, dat zij de gevoelens van de republiek hebben gekwetst?

Ik zal U een gebeurtenis vertellen van October 1933.

Ik was secretaris-generaal van het presidium van de republiek. Ter gelegenheid van de opening van de colleges van de universiteit van Granada, was het hoofd van de Staat van plan om een rede uit te spreken en werd zijn komst per auto aangekondigd tegen 12.00 uur. Ik ontmoette de chef van zijn militair hoofdkwartier en gingen wij tezamen de H.Mis bijwonen. Onder de H.Mis kwam een priester op de kansel staan en zonder onze aanwezigheid in aanmerking te nemen, beval hij de geloovigen aan, op een uitdagenden toon, dien dag niet op straat te gaan, waarbij hij zei, dat eerbare lieden zich niet moesten inlaten met de lage en vulgaire manifestaties, die gehouden zouden worden bij de komst van een noodlottig politiek persoon. Wij waren verbitterd en konden onze ooren niet gelooven, daar wij niet wisten of wij tegenwoordig waren bij een H.Mis of bij een politieke propaganda-actie. Als Katholiek en als republikein gingen wij diep bedroefd de kerk uit. Vaak heb ik hierna nog gedacht, als men sprak over de aanvallen van de republiek. Er is niets in onze grondwet dat als een aanval op de kerk kan worden beschouwd. Er is niets, er was niets en op dit oogenblik verzeker ik U, dat er niet zal zijn.

Ik zal U enkele artikelen van onze grondwet voorlezen.

Artikel 1. Spanje is een democratische republiek van arbeiders van alle klassen, die georganiseerd is in naam van de vrijheid en de rechtvaardigheid.

Artikel 27. De vrijheid van geweten en het recht elken godsdienst uit te oefenen behoudt elke arbeider binnen het Spaansche grondgebied, behoudens

behoudens de eerbied, die men verschuldigd is aan de burgerlijke moraal. Wij, Katholieken, kunnen katholiek zijn, kunnen onze H. Vader bijwonen met de zekerheid, dat niemand het binnen de wet kan verhinderen.

Artikel 34. Iedereen heeft het recht vrij zijn ideeën en meeningen te uiten, gebruik te maken van ieder middel zonder voorafgaande censuur. Uitgaven van boeken kunnen alleen worden ingetrokken in gevallen bij de wet bepaald. De meest reactionnaire Katholiek heeft het recht propaganda te maken, kan boeken schrijven, lezingen houden zonder zich te onderwerpen aan een voorafgaand onderzoek.

Spanjaarden kunnen zich volgens artikel 39 vrij verenigen voor verschillende doeleinden. Niemand is daarvan uitgesloten. De mogelijkheid blijft dus bestaan om verenigingen te scheppen van religieuzen aard en van weldadigheid.

Artikel 48. Men kent de kerk het recht toe om haar leerstellingen aan staatsinstellingen te onderwijzen.

Ik acht het zoo belangrijk om thans de houding van de republiek vast te stellen, dat ik het niet heb willen overslaan.

Vrienden in Holland;

Gij hebt mij met geduld aangehoord, waarvoor ik U hartelijk dankzeg. Ik geloof aangetoond te hebben, dat Katholiek Spanje, de Katholieke wereld, de kerk van Rome en de H. Vader niets te vreezen hebben bij het opnieuw invoeren van de republiek in Spanje. Ik kan als vertegenwoordiger van de republikeinse regering in Parijs dit gerust zeggen, omdat ik weet, dat dit de opvatting is van alle partijen en organisaties. Tegen de kerk zijn wij gestooten, riep Don Quichotte berouwvol en de Spaansche republiek was ook bij vergissing over de kerk gevallen. Dit feit kan niet weer gebeuren. De spaansche republiek beging in 1931 een ernstige fout, maar zij heeft dit vrij duur betaald en geweten dat de kerk een kwade vijand is en dat zij vroeg of laat de genadeslag zou toedienen. Door de eeuwen heen kunnen wij duidelijk zien, dat alle burgeroorlogen in den grond niets anders zijn, dan een strijd tusschen twee grond-principes n.l. de vurige begeerte naar de absolute macht in de staat en het verlangen naar goddelijkheid, zooals wij zien in de Spaansche Successie-oorlogen enz. Dit zijn levende voorbeelden. De motieven en de aanleiding kunnen evenwel van verschillende aard zijn, maar de kerk koos direct partij. De jaren zijn voorbij gegaan, maar dat goddelijk verlangen bleef voortleven. Als de republiek hersteld wordt, moet zij hiermede rekening houden. Dit is alles dames en heeren, ik dank U voor Uw aandacht en wil besluiten met de woorden van de Madrileensche tooneelspelers: "Wil mij vele fouten vergeven".

Voorzitster:

"Ik wil U van harte danken voor hetgeen U heeft gezegd. In deze lezing is zeer veel gezegd, waarvan ik hoop, dat dit niet alleen door de linkse pers wordt gepubliceerd, maar ook door

Katholieke

Katholieke pers, die jarenlang de waarheid, bewust heeft gedraaid. Ik hoop, dat zij inzien hoe fout hun houding is door Franco nog steeds de hand boven het hoofd te houden en te verklaren dat de Spaansche republiek den aanval heeft ingezet tegen de Katholieke kerk. Ik hoop dat Uw woorden zullen bijdragen om het Katholieke deel van ons volk duidelijk te maken, welke haar plaats is in den strijd voor een democratisch Europa. Op een vraag aan den Heer Romme of hij het Spaansche bewind fascistisch of dictatoriaal vond, gaf hij als antwoord, dat het een dictatoriaal regime was. Het was niet alleen U. rede, maar ook Uw aanwezigheid met Uw echtgenoot die in de kring van de Vereeniging Vrij Spanje van groote waarde wordt geacht.

Ik spreek de hoop uit, dat U spoedig als minister van de regering van Giral Uw taak, Uw vrijwillige taak zult kunnen voortzetten. Gij was genoodzaakt Uw kinderen achter te laten in het land van Franco. Wij kunnen ons voorstellen welk een offer dit geweest is, daar wij dit zelf ervaren hebben, om die kinderen achter te laten onder de dictatuur van Franco, niet wetende, welke maatregelen tegen hen getroffen zullen worden in verband met Uw handelingen".

Spreekster eindigde met de mededeeling, dat door de Vereeniging een actie op touw was gezet, teneinde de Spaansche kinderen in Frankrijk een kerstpakketje te kunnen toezenden. Zij hoopte hierna de uitdrukking te geven aan het medeleven met de Spaansche vluchtelingen.

Tot slot wenschte zij de Spaansche minister veel succes bij de opvoeding van het Spaansche volk.

-----

0 D 237

1 November 6.

N. 4814.

N.

Afz. van het. Euthanasie
Opmerking van het Bureau B

Verslag Vergadering:

Hierbij heb ik de eer UW Excellentie afschrift aan te bieden van een verslag van een op 22 October '46 te Arnhem gehouden openbare vergadering van het Comité "Vrij Spanje", naar den inhoud waarvan ik nogte verwijzen.

HET HOOFD VAN DEN CENTRALEN
VEILIGHEIDSDIENST
Voor degen,
De Luit. Kolonel,
a/l.

Versonden aan:

- H. F. den Min. van Binnenl. Zaken
- " " " " Justitie
- voofd van de Aff. III B van den Gen. Staf.
- Den Comm. der Kon. in de Prov. Gelderland. L. L. van Laere.

G E H E I M .

Verslag van een openbare vergadering van de afdeling Arnhem van het Comité "Vrij Spanje", gehouden te Arnhem, op 22 October 1946.

Spreker: Ds. Padt uit Zutphen.

Aanwezig: plm. 400 personen.

De vergadering werd geopend door den Voorzitter van de afdeling Arnhem van het Comité, Perfors Gerardus, inspecteur eener verzekeringsmaatschappij, wonende te Arnhem.

Hij heette den spreker voor dezen avond, Ds. Padt welkom en wees op de noodzakelijkheid van eensgezinde actie tegen het aanblijven van het Franco-bewind in Spanje. Daarna gaf hij het woord aan Ds. Padt.

Deze hekelde op felle wijze het Franco-regiem en zeide, dat het Nederlandsche volk niet afzijdig moest blijven.

Hoewel, volgens spreker, Franco niet een fascist is van het formaat van Hitler en Mussolini, is hij minstens even gevaarlijk. Padt noemde Spanje één groot concentratiekamp en keurde niet alleen de "non-interventie" politiek van de Westersche mogendheden af, doch wees ook op de samenwerking met Franco, welke samenwerking vooralsnog wel op economisch gebied lag, maar zich straks wel zou uitstrekken via het cultureele naar het politieke terrein.

Spreker trachtte het praatje, dat achter het streven van "Vrij Spanje" het communisme stond, te logenstraffen. Hij wees er op, dat de eenige manier om Franco weg te krijgen, was de eendrachtige samenwerking tusschen alle partijen en richtingen, op dezelfde wijze als zulks gebeurde in den gezamenlijke strijd van het geheele Nederlandsche volk tegen den Duitschen onderdrukker.

Spreker eischte, dat de Nederlandsche regeering de diplomatieke en economische betrekkingen met het Franco-regiem zou verbreken.

De vergadering had een rustig verloop en ging ordelijk uiteen.
